EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 3.6.2026
COM(2026) 203 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

mis käsitleb Tšehhi majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

{SWD(2026) 203 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

mis käsitleb Tšehhi majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97,[1] eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Määruses (EL) 2024/1263 on selgitatud majandusjuhtimise raamistiku eesmärke; raamistik peaks reformide ja investeeringute abil edendama usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupidavust, samuti ära hoidma valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Määruses on sedastatud, et nõukogu ja komisjon teevad Euroopa poolaasta raames mitmepoolset järelevalvet kooskõlas ELi toimimise lepingus sätestatud eesmärkide ja nõuetega. Euroopa poolaasta raames sõnastatakse eelkõige riigipõhised soovitused ja jälgitakse nende rakendamist.

(2) 16. juulil 2025 võttis komisjon vastu ettepaneku määruse kohta, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509[2]. Ettepaneku

---

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

[2] Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja turvalisuse fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509, COM(2025) 565 final. Kavandatud määruse üle peetakse praegu läbirääkimisi kaasseadusandjatega.

eesmärk on suurendada finantsarhitektuuri killustatuse vähendamise teel liidupoolse rahastamise tulemuslikkust ja toetada liikmesriike nende majanduspoliitika koordineerimisel kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 175.

(3) Komisjon võttis 25. novembril 2025 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu 2026. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Tšehhit ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, soovituse Euroopa Liidus inimkapitali käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2026. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste rakendamist ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimist. Nõukogu võttis euroala majanduspoliitikat käsitleva soovituse[3] vastu 21. aprillil 2026 ning ühise tööhõivearuande ja inimkapitali käsitleva soovituse 9. märtsil 2026.

(4) Komisjon avaldas 29. jaanuaril 2025 konkurentsivõime kompassi – strateegilise raamistiku, mille eesmärk on suurendada järgmisel viiel aastal liidu üleilmset konkurentsivõimet. Selles on määratud kindlaks kestliku majanduskasvu elutähtsad tugisambad, milleks on kolm hädavajalikku tegevusvaldkonda – innovatsioon, süsinikuheite vähendamine ja konkurentsivõime – ning julgeolek. Euroopa poolaasta on kooskõlas konkurentsivõime kompassi põhimõtetega, tagades, et liikmesriikide majanduspoliitika vastab komisjoni strateegilistele eesmärkidele, ning kujundades ühtse majandusjuhtimise käsituse, mis edendab kestlikku majanduskasvu, innovatsiooni ja vastupidavust kogu liidus.

(5) 2026. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng koos taaste- ja vastupidavusrahastu viimase etapi rakendamisega[4]. Taaste- ja vastupidavuskavad koos ühtekuuluvuspoliitika rahastusega on olnud Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks esmatähtsad, kuna kavad peavad tulemuslikult käsitlema kõiki viimase Euroopa poolaasta raames esitatud riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme või märkimisväärset osa neist ja Euroopa ühtekuuluvuspoliitika rahastatavates programmides tuleb riigipõhiseid soovitusi arvesse võtta. Nüüd, kus taaste- ja vastupidavusrahastu kehtivusaeg läheneb lõpule, on jätkuvalt oluline jätkata rahastu raames toetatud ja rakendatud reforme ja investeeringuid, eelkõige neid, mis aitavad lahendada riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme.

(6) Komisjon avaldas 3. juunil 2026 Tšehhi kohta 2026. aasta riigiaruande. Selles on hinnatud Tšehhi edusamme asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehtud kokkuvõte sellest, kuidas Tšehhi on rakendanud taaste- ja vastupidavuskava. Kõnealuse analüüsi põhjal on riigiaruandes kindlaks tehtud Tšehhi kõige pakilisemad probleemid. Samuti on hinnatud Tšehhi edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(7) Nõukogu võttis 21. jaanuaril 2025 komisjoni hinnangu ja soovituse põhjal vastu soovituse, millega kiidetakse heaks Tšehhi riiklik keskpika perioodi eelarve- ja

---

[3] ELT C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: *http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj*.

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

struktuurikava[5]) .. Kava hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja sellega nähakse ette eelarvekohandus, mis jaotub nelja aasta peale. Nõukogu soovitas kehtestada järgmised netokulude maksimaalsed kasvumäärad: 4,5 % 2025. aastaks, 2,5 % 2026. aastaks, 2,6 % 2027. aastaks ja 2,9 % 2028. aastaks; need määrad vastavad maksimaalsetele kumulatiivsetele kasvumääradele, mis on arvutatud võrdluses baasaastaga 2023 ning mis on 2025. aastal 10,1 %, 2026. aastal 12,9 %, 2027. aastal 15,8 % ja 2028. aastal 19,2 %.

(8) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset. Komisjon on kutsunud liikmesriike üles taotlema stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud riikide vabastusklausli koordineeritud aktiveerimist, et toetada ELi jõupingutusi, mille eesmärk on suurendada kiiresti ja märkimisväärselt kaitsekulutusi;[6] Euroopa Ülemkogu kiitis selle ettepaneku 6. märtsil 2025 heaks. Tšehhi taotluse alusel võttis nõukogu 8. juulil 2025 komisjoni soovituse alusel vastu soovituse, millega lubatakse Tšehhil netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda[7]. Ajavahemik, mil on aktiveeritud riiklik vabastusklausel (2025–2028), võimaldab Tšehhil vaadata ümber valitsemissektori kulude prioriteedid või suurendada valitsemissektori tulusid, tagamaks, et püsivalt suuremad kaitsekulutused ei ohusta keskpikas perspektiivis riigi rahanduse jätkusuutlikkust.

(9) Tšehhi esitas 30. aprillil 2026 oma 2026. aasta eduaruande[8] netokulude soovitatud maksimaalsete kasvumäärade järgimise ning Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamiste probleemide käsitlemiseks vajalike reformide ja investeeringute rakendamise kohta. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab iga-aastane eduaruanne ka Tšehhi kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava rakendamisel tehtud edusammude kohta.

(10) SKP reaalkasv oli 2025. aastal 2,6 % ja THHI inflatsioon 2,3 %. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2026. aastal 1,8 % ja 2027. aastal 2,4 % ning THHI inflatsioon on 2026. aastal 2,7 % ja 2027. aastal 2,8 %.

(11) Eurostati esitatud andmete[9] põhjal suurenes Tšehhi valitsemissektori eelarve puudujääk 2,0 %-lt SKPst 2024. aastal 2,1 %-le SKPst 2025. aastal. Eelarvepuudujäägi suurenemine 2025. aastal kajastab peamiselt suuremaid avaliku sektori investeeringuid ja valitsuse suuremaid toetusi taastuvatele energiaallikatele. Kevadprognoosi koostamise ajal teada olnud poliitikameetmete põhjal on komisjoni 2026. aasta kevadprognoosis eeldatud, et valitsemissektori eelarve puudujääk on 2026. aastal 2,8 % ja 2027. aastal 2,9 % SKPst. Suurenemine 2026. aastal kajastab peamiselt energiaettevõtjate juhusliku kasumi maksu täielikku järkjärgulist kaotamist ja seda, et valitsus võtab taastuvenergiamaksu tasumise elektritarbijatelt üle. Eelarvepuudujäägi suurenemine 2027. aastal kajastab peamiselt ELi kapitalisiirete vähenemist, mida

---

5 Nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovitus, millega kiidetakse heaks Tšehhi riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava (ELT C, C/2025/666, 10.2.2025, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/666/oj).

6 Komisjoni teatis „Suuremate kaitsekulutuste võimaldamine stabiilsuse ja kasvu pakti raames“ (Brüssel, 19.3.2025, C(2025) 2000 final).

7 Nõukogu 8. juuli 2025. aasta soovitus, millega lubatakse Tšehhil määruse (EL) 2024/1263 kohaselt nõukogu kehtestatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda (riikide vabastusklausli aktiveerimine) (ELT C, C/2025/3962, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3962/oj).

8 2026. aasta eduaruannetega saab tutvuda aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

9 Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

üldjoontes tasakaalustab sotsiaaltoetustele ja avaliku sektori investeeringutele tehtavate kulutuste vähenemine.

(12) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika,[10] mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2025. aastal üldjoontes neutraalne. Prognooside kohaselt on see 2026. aastal ekspansiivne (0,7 % SKPst) ja 2027. aastal pärssiv (0,6 % SKPst).

(13) Eurostati esitatud andmete[11] põhjal suurenes Tšehhi valitsemissektori võlg 43,3 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 44,3 %-le SKPst 2025. aasta lõpus. Valitsemissektori võla ja SKP suhte kasv 2025. aastal kajastab peamiselt võlga suurendavat võlakoormuse muutuse ja eelarvepositsiooni vahelise erinevuse mõju ning vähemal määral negatiivset esmast eelarvepositsiooni, mida osaliselt tasakaalustab SKP nominaalkasv. Prognoosi koostamise ajal teada olnud poliitikameetmete põhjal on komisjoni 2026. aasta kevadprognoosis eeldatud, et valitsemissektori võla suhe SKPsse suureneb 2026. aasta lõpuks 45,8 %ni ja 2027. aasta lõpuks veelgi 47,2 %ni. 2026. ja 2027. aasta kasv kajastab peamiselt negatiivset esmast eelarvepositsiooni ja vähemal määral võlga suurendavat võlakoormuse muutuse ja eelarvepositsiooni vahelise erinevuse mõju, mida osaliselt tasakaalustab SKP nominaalkasv.

(14) Eurostati andmetel[12] moodustasid valitsemissektori kaitsekulutused Tšehhis 2025. aastal kokku 1,2 % SKPst. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid need 2026. aastal jääma samale tasemele. See tähendab, et kasv on baasaastaga 2021 võrreldes 0,3 protsendipunkti SKPst.

(15) Liit seisab jätkuvalt silmitsi energiavarustushäirete ja suure hinnavolatiilsuse ohuga, mida süvendavad üleilmseid nafta- ja gaasiturge mõjutavad geopoliitilised pinged. 2022.–2023. aasta energiakriisist saadud kogemused on näidanud, et ulatuslikud ja mittesihipärased meetmed toovad kaasa suured eelarvekulud ning on sotsiaalselt ja majanduslikult ebatõhusad. Pärast sõja puhkemist Lähis-Idas 2026. aasta veebruaris kehtestas Tšehhi eelarvepoliitika meetmeid, et leevendada kõrgete energiahindade mõju kodumajapidamistele ja ettevõtetele,[13] nimelt kehtestati diislikütuse aktsiisi mittesihipärane vähendamine kuni 31. maini 2026. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt on selle meetme eelarvekulu 2026. aastal alla 0,1 % SKPst. Komisjoni hinnangus leitakse, et kui nimetatud meede jääks kehtima kuni 2026. aasta lõpuni, ulatuks selle eelarvekulu 2026. aastal 0,1 %ni SKPst.

(16) Komisjoni arvutuste kohaselt suurenesid Tšehhi netokulud 2025. aastal 4,9 % ning 2024. ja 2025. aastal kumulatiivselt 6,0 %. Netokulude kasv 2025. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane kõrvalekalle on 0,2 % SKPst. 2024. ja 2025. aasta kokkuvõttes jääb netokulude kumulatiivne kasvumäär alla soovitatud maksimaalse kasvumäära[14].

---

[10] Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka liidu eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat hinnatakse järgmiste näitajate vahena: i) keskpika perioodi potentsiaalne kasv ja ii) muutus esmastes kuludes, millest on maha arvestatud kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, kuid mis hõlmavad taaste- ja vastupidavusrahastust ning muudest liidu vahenditest saadud tagastamatust abist (toetustest) rahastatud kulusid.

[11] Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

[12] Eurostat, valitsemissektori kulud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) alusel.

[13] See kajastab olukorda komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi aluseks oleva kuupäeva seisuga (4. mai 2026).

[14] Kuna Tšehhi suhtes kohaldatakse riikide vabastusklausliga võimaldatavat paindlikkust, keskendutakse nõuetele vastavuse hindamisel viimati nimetatud võrdlusele.

(17) Komisjoni arvutuste kohaselt peaksid Tšehhi netokulud 2026. aastal suurenema 6,4 % ning 2024., 2025. ja 2026. aastal kumulatiivselt 12,7 %. Prognoositud netokulude kasv 2026. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane kõrvalekalle on 1,5 % SKPst. 2024., 2025. ja 2026. aasta kokkuvõttes peaks netokulude kumulatiivne kasvumäär olema alla soovitatud maksimaalse kasvumäära (kumulatiivne kõrvalekalle 0,1 % SKPst). Prognoositud kõrvalekalle jääb praeguste kaitsekulutuste prognooside alusel siiski riikide vabastusklausliga võimaldatud paindlikkuse piiridesse.

(18) 2024. aastal võttis Tšehhi vastu seadusandlikud reformid, millega täita pikaajalist riigipõhist soovitust pensionide kohta. Riigi rahanduse jätkusuutlikkusega seotud riskid pole siiski kadunud. Tšehhi vanadussõltuvusmäär (eakate osakaal võrreldes tööealise elanikkonnaga) tõuseb pärast 2030. aastat eeldatavasti kiiresti. Valitsus tegi hiljuti ettepaneku suurendada pensionide indekseerimist pooleni reaalpalkade kasvust (praeguse kolmandiku asemel) ning lisaks suurendada vanemate pensionäride pensionide indekseerimist. Alates 2025. aastast on töötavatel pensionäridel õigus saada sotsiaalkindlustussoodustust ning valitsus tegi hiljuti ettepaneku suurendada nende sissetulekuga seotud pensionikomponenti. Kui eakamaid töötajaid senisest enam julgustada tööturule jääma, aitaks see vähendada riigi rahanduse jätkusuutlikkusega seotud riske.

(19) Püsiv struktuurne eelarvepuudujääk ja kulusurve rõhutavad riigi rahanduse kvaliteedi parandamise vajadust. Tšehhi riigi rahanduse jätkusuutlikkuse riskid on väikesed kuni keskmised. Ent võttes arvesse keskpika perioodi ja pikaajalist kulusurvet, mis tuleneb näiteks elanikkonna vananemisest, kliimamuutustest ja majanduskasvu mudeliga seotud probleemidest, on vaja veel reforme, et suurendada konkurentsivõimet, tootlikkust ja kestlikkust. Valitsusel on probleeme riigi rahanduse prioriseerimise ja kulutuste kõige tootlikuma kasutamise, maksu- ja hüvitissüsteemide tõhustamise (eelkõige tööturul ja sotsiaalkindlustuses) ning teenuste kvaliteedi parandamisega (sealhulgas hariduses ja tervishoius). Kulude poolel on Tšehhi üks vähestest liikmesriikidest, kus puudub väljakujunenud tulemuseelarvestamise või kulude läbivaatamise tava. Valitsus on võtnud kohustuse prioriseerida avaliku sektori vahendite kasutamise kooskõlas riigieelarve ja strateegiliste investeeringutega tõhusalt ja läbipaistvalt. Siiski ei ole praegu kavas hiljuti katsetatud tulemuseelarvestamise ja kulutuste läbivaatamisega edasi minna. Tšehhil oleks kasu üleminekust traditsiooniliselt sisendipõhiselt eelarvestruktuurilt tulemuspõhisele süsteemile, milles tulemusteave integreeritakse eelarveotsuste tegemisse, sealhulgas kulude läbivaatamise ja tulemuspõhiste näitajate süstemaatilise kasutamise kaudu. See nõuaks ka tugevat institutsioonilist ja õigusraamistikku, mis tagab, et kulude läbivaatamise tulemusi ja tulemuslikkust käsitlevat teavet võetakse süsteemselt arvesse eelarveotsuste tegemisel, kulude prioriseerimisel ja avaliku poliitika kujundamisel.

(20) Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt, sisuliselt ja õigeaegselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus liidu rahastamisvahendite eduka rakendamise eest, sealhulgas Euroopa poolaasta kontekstis.

(21) Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF), Õiglase Ülemineku Fondi (JTF), Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja Ühtekuuluvusfondi toetust hõlmavate ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamine edeneb Tšehhis nii projektide väljavalimise kui ka maksete tegemise seisukohast ELi keskmisest kiiremini. Oluline on säilitada praegune hoog, maksimeerides samal ajal investeeringute mõju kohapeal. Tšehhi juba võtab oma ühtekuuluvuspoliitika programmi raames meetmeid konkurentsivõime ja

majanduskasvu edendamiseks. Esmatähtis on tagada, et uued investeeringud, mille Tšehhi pani paika ühtekuuluvuspoliitika fondide vahehindamise käigus, eelkõige need, mis on seotud vahehindamise määruses[15] kindlaks määratud viie prioriteediga, tehakse kiiresti ja tulemuslikult.

(22) Tšehhi seisab silmitsi mitme probleemiga, mis on seotud avaliku halduse, süsinikuheite vähendamise, tööturu, hariduse, kapitaliturgude, innovatsiooni ja ettevõtluskeskkonnaga.

(23) Tšehhi ettevõtluskeskkonda murendab avaliku halduse suutlikkuse puudulikkus. Eelkõige on avalikul haldusel raskusi talentide ligimeelitamise, hoidmise ja arendamisega. Näiteks on avalikus halduses palgad peaaegu kümme aastat vähenenud nii reaalväärtuses kui ka võrreldes erasektoriga. Prahas asuvatel juhtivatel, IT- ja ekspertide ametikohtadel on erinevus erasektoriga ligikaudu 46 %. Samuti on keskvalitsuses väga madal juhtivate positsioonide stabiilsus, mida näitab, et pärast iga valitsuse vahetumist vahetati välja üle 40 % nominaalselt mittepoliitilisest kõrgemast juhtkonnast. Sageli liigitatakse vallandamised ümberkorraldusteks, mis piirab õiguskaitsevõimalusi. Parlament on esitanud seadusandliku ettepaneku avaliku teenistuse reformimiseks. Selle mõju on praeguses etapis raske hinnata, sest mõjuhinnang ei ole kättesaadav. Piiratud haldussuutlikkus on visa kaduma ka ebasoodsas olukorras olevates piirkondades (Karlovarský, Ústecký ja Moravskoslezský), kus esineb struktuurseid majandusarengu ja inimkapitali probleeme, mis murendavad piirkondlikku konkurentsivõimet ja majanduskasvu. Avaliku halduse suutlikkust saaks suurendada näiteks parema teavitamisega töövõimalustest, juhtide parema valiku ja arendamisega, paindlikumate ja suuremate palkadega, eelkõige juhtivatel töökohtadel ja ekspertide puhul, kõrgemate riigiteenistujate parema õiguskaitsega keskvalitsuses ja halduskoormuse vähendamisega.

(24) Tšehhi omavalitsuste juhtimise killustatus ja kohalike maksude jaotamise eeskirjade tänastele vajadustele mittevastavus ei soodusta majandusarengut, ei kajasta õigesti eri suurusega omavalitsuste osutatavate teenuste kulusid, pärsib territoriaalset ühtekuuluvust ning viib investeerimise asemel suurte säästude kogunemiseni. Tšehhis on OECD riikide seast kõige väiksemad omavalitsused. See käib ka pealinna Praha kohta, mis moodustab üle 25 % riigi SKPst ja mis on killustunud 57 omavalitsuseks. Lisaks on omavalitsustevahelise koostöö õigusraamistik vähe arenenud, mistõttu ei saa omavalitsused delegeerida oma omavalitsuste liitudele oma vastutusala ülesandeid sellistes valdkondades nagu ruumiline planeerimine ja transport. Tšehhi omavalitsustel on ka ELi suurim säästude suhe SKPsse. Lisaks killustatusele tulenevad need suured säästud maksude jaotamise eeskirjadest (*rozpočtové určení daní*). Nende eeskirjade kohaselt jaotatakse suurem osa tuludest alaliste elanike arvu järgi. Siiski ei stimuleerita nendega piisavalt majandusarengut (eelkõige ehitust) ja ei kajasta õigesti piirkondlike keskuste osutatavate teenuste tegelikku kulu.

(25) Ruumilise planeerimise ja lubade andmise menetlused on endiselt keerulised ja aeglased, piirates oluliselt ettevõtluskeskkonda ja konkurentsivõimet ning suurendades majandus- ja kaubandusliku arendamisega seotud kulusid. Samuti suurendavad need kaudselt energiakulusid (energiataristu aeglasema ehitamise tõttu), raskendavad

[15] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/1914, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahehindamise raames.

inimeste kolimist tööle lähemale (vähem taskukohase eluaseme tõttu) ja pidurdavad digiüleminekut (olulise digitaristu aeglase kasutuselevõtu tõttu). Näiteks on Tšehhis väga suure läbilaskevõimega võrkude ja valduseni ulatuva valguskaabelühenduse katvus üks ELi väiksemaid. Ruumilise planeerimise eeskirjad on eriti koormavad suurtes linnades, kus võib linnaplaneeringu ajakohastamiseks kuluda üle kümne aasta. Olukorda saaks parandada näiteks ruumilise planeerimise ülesannete riigi ja kohalike omavalitsuste vahel ümberjaotamisega ning väikestele ja suurtele asulatele eri planeerimisnõuete kehtestamisega. Ehituslubade valdkonnas on tehtud mõningaid edusamme, eelkõige tänu sellele, et loodi avalikule taristule ja digiüleminekule spetsialiseerunud asutus. Siiski on endiselt vähe tõendeid lubade kiirema heakskiitmise kohta. Protsessi aitaks kiirendada ka digitaliseerimisprotsessi edasine täiustamine (sealhulgas koostalitusvõimes), ning ehitusbüroode suutlikkuse ja juhtimise tõhustamine.

(26) Eluaseme taskukohasus on madal ja langeb veelgi. Viimase kümne aasta jooksul on Tšehhi eluasemehindade ja sissetulekute suhe kasvanud ELi suuruselt kolmandas tempos. Taskukohasus on eriti madal linnades – seal kulub 11,2 % inimestest eluasemele üle 40 % sissetulekust. Vähem kui 60 % mediaansissetulekust teenivatel inimestel on see määr 43,4 %. Sotsiaaleluruumide kättesaadavus on ELi viletsamate seas ning üle 160 000 inimese on kodutud ja eluasemeturult tõrjutud. Praegune eluasemete maksustamise raamistik ei paku olukorra lahendamiseks õigeid stiimuleid. Korduvatest kinnisvaramaksudest saadav tulu on väga väike (0,4 % SKPst) (EL: 1,8 %) ja lühiajalist üürimist koheldakse soodsamalt kui pikaajalist. Kinnisvaramaksude suurendamine ja turuväärtusega sidumine ühes lühiajalise üürimise soodsa maksukohtlemise kaotamisega stimuleeriks vabade ja lühiajaliste üürieluruumide viimist pikaajalise üürimise turule ja tihedamat ehitamist. Nõudlust vähendaks ka see, kui vähendada hüpoteeklaenude intressimaksete üksikisiku tulumaksust mahaarvatavust. Pakkumise poolel saaks – lisaks paremale ruumilisele planeerimisele, ehituslubade andmisele ja munitsipaalstiimulitele – elamufondi suurendada ka avaliku ja mittetulundussektori suurema elamuehitusse ja renoveerimisse investeerimisega.

(27) Tšehhi kodumajapidamiste säästumäär on ELi keskmisest kõrgem, kuid suurt osa finantsvaradest hoitakse endiselt rahas ja hoiustel. Samal ajal on endiselt piiratud nende otseinvesteeringud noteeritud aktsiatesse ja võlakirjadesse, samuti kindlustustoodete ja pensionifondide kaudu tehtavad investeeringud, mis on oluliselt alla ELi keskmise olgugi, et investeerimisfondide kaudu investeerimise osakaal on varasemast suurem. Erasäästude viimine kapitaliturgudele võib anda ettevõtetele väärtuslikku lisarahastust ning suurendada börsil noteeritud aktsiate ja võlakirjade praegu väga väikest osakaalu ettevõtluse rahastamise allikana.

(28) Hiljuti kasutusele võetud pikaajalise investeerimistoote kasutuselevõtt on kulgenud positiivselt, kuid selle toote ülesehitust võib olla vaja muuta, et tagada täiendavus muude pikaajaliste säästuvahenditega, nagu kolmanda samba pensionifondid. Tuleks toetada kolmanda samba pensionifondides osalemise määra, soodustades suuremaid sissemakseid, eelkõige nooremate ja väiksema sissetulekuga töötajate puhul. Kolmanda samba pensionifondide suuremad omakapitaliinvesteeringud parandaksid nende fondide tagasihoidlikku tootlust ja atraktiivsust. Selle edendamiseks võiks luua mitmekesisemate pikaajaliste investeerimisstrateegiate jaoks vajalikud tingimused ning vaadata samal ajal läbi regulatiivsed elemendid ja vaikimisi kasutatavad investeerimisvõimalused, mis piiravad omakapitali riskipositsiooni, investeeringute paindlikkust ja sobivaid väljamaksevõimalusi, soodustades seejuures jõuliselt

annuiteeti. Läbipaistvust, konkurentsi ja teadlikkust suurendaks riiklik pensioninäidik, kust näeb fondide tulude ja tasude võrdlust, ning pensionijälgimissüsteem, kust saab vaadata avalikus ja erasektoris kogunenud õigusi.

(29) Uuenduslike ettevõtete juurdepääs pangandusvälisele rahastamisele on piiratud, kuna Tšehhi era- ja riskikapitali ökosüsteem on killustunud ja väljaarendamata ning suur osa uuenduslike ettevõtete rahastamisest sõltub välisinvestoritest. Kui soodustada institutsionaalsete ja jaeinvestorite suuremat osalemist noteeritud ja noteerimata aktsiates, riskikapitalis ja erakapitalis, aitaks see laiendada ettevõtetele kättesaadavat pikaajalise riskikapitali kogumit. Selles suhtes parandaksid edasised jõupingutused riigisisestest institutsionaalsetest investoritest, näiteks kindlustusandjatest ja pensionifondidest ennetähtaegse lahkumise ennetamiseks nende suutlikkust investeerida rohkem pikema investeerimisperioodiga varaklassidesse.

(30) Praeguseid jõupingutusi avaliku sektori toetuse andmiseks ning institutsionaalsete ja jaeinvestorite era- ja riskikapitali kaasamiseks tuleks veelgi laiendada, kasutades rohkem finantsinstrumente, sealhulgas fondifondi struktuure ja asjakohaseid riskide vähendamise mehhanisme. Sellised instrumendid võivad aidata uuenduslikel ja majanduskasvule suunatud ettevõtetel kaasata erasektori rahalisi vahendeid ning need toetaksid seeläbi konkurentsivõimet ja majanduse dekarboniseerimist. See eeldaks, et tugevdatakse riikliku arengupanga asjakohast selliste instrumentide tulemusliku kavandamise ja kasutuselevõtmise juhtimissuutlikkust.

(31) Tšehhi on vastu võtnud mitu meedet oma innovatsiooni ökosüsteemi parandamiseks, kuid riigi teadus- ja innovatsioonipotentsiaali ärakasutamiseks tuleb edasi tegutseda. Töötajate aktsiaoptsioonide kava 2025. aasta reform suurendab kava atraktiivsust idufirmade jaoks ning väljatöötamisel on uus idufirmade seadus, mille eesmärk on tõhustada uuenduslike ettevõtete õigusraamistikku. See on vajalik, sest Tšehhi ettevõtjate tegevust raskendavad jätkuvalt haldustõkked ja 71 % ettevõtjatest näeb eeskirjades investeerimisel takistust, samuti seetõttu, et innovatsiooni tulemuslikkus jääb alla ELi keskmise. Lisaks on Tšehhi ettevõtjad edasijõudnud digivahendite kasutuselevõtul ELi keskmisest maha jäänud ja ettevõtjate digimahukus ei arene eriti edasi, mis on sageli tingitud digioskuste nappusest ja rahalistest piirangutest. Uue (alates 2027. aastast kehtiva) teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni seaduse eesmärk on edendada teadmussiiret ning võimaldada teadus- ja arendustegevuse paindlikku rahastamist, kuid institutsioonilised stiimulid teadusuuringute turustamiseks ning akadeemiliste ringkondade ja ettevõtjate sidemed on endiselt nõrgad. Teadus- ja arendustegevuse maksusoodustuste reformi eesmärk on muuta kava atraktiivsemaks, kuid tasuks astuda edasisi samme kava rakendamise prognoositavuse parandamiseks, sest kavas osaleb ainult 30 % teadusuuringutega tegelevatest ettevõtjatest. Teadusuuringute potentsiaali piirab ka teadus- ja arendustegevusele tehtavate kulutuste vähenemine (1,8 % SKPst 2024. aastal) ja kulutuste ebapiisav tõhusus, mida pärsib teadussüsteemi suur killustatus.

(32) Tšehhi püsivalt suur sõltuvus imporditud fossiilkütustest muudab majanduse hinna- ja tarnešokkide suhtes haavatavaks, ohustades riigi majandusjulgeolekut ja pikaajalist konkurentsivõimet. Transpordisektor moodustab suurima ja järjest kasvava osa energia lõpptarbimisest, mis tuleneb peamiselt fossiilkütuste põletamisest. Heiteta sõidukite kasutuselevõtt on endiselt märkimisväärselt alla ELi keskmise. Kava „REPowerEU“ raames vastu võetud reformide täienduseks tuleks võtta lisameetmeid, millega edendada heiteta liikuvust. Selleks võiks näiteks vabastada heiteta sõiduautod ja kaubikud teemaksukleebise tasust ning heiteta raskeveokid teemaksust, et aidata Tšehhi suurt kaubaveosektorit dekarboniseerida. Sellises dekarboniseerimise

tegevuses ei tohiks unustada ka taskukohaste ja juurdepääsetavate heiteta ühistranspordivõimaluste vähest kättesaadavust, mis takistab liikuvust ja esmatähtsatele teenustele juurdepääsu, eelkõige madala sissetulekuga leibkondade jaoks, mida silmas pidades tuleks parandada piirkondlikku ühenduvust, muuta teenused vähekaitstud leibkondade jaoks taskukohasemaks ja toetada vajaduse korral nõudetranspordi kavasid. Tööstuse energiatarbimine on endiselt suur, kuigi see on viimastel aastatel vähenenud, mis kajastab tõhususe paranemist ja struktuurimuutusi. Selleks et suuta kulutõhusalt dekarboniseerida ja tööstuse konkurentsivõimet suurendada, on vaja täiendavaid investeeringuid energiatõhususse ja elektrifitseerimisse. Positiivne suundumus on, et Tšehhi tööstus on järk-järgult liikumas keskkonnahoidliku tehnoloogia tootmisele. Fossiilkütused on endiselt peamine elektritootmise allikas, moodustades 2025. aastal ligikaudu 40 % kogutoodangust. Kuna kaugküte põhineb endiselt suures osas fossiilkütustel, on sektori dekarboniseerimiseks ning taastuvenergial põhineva kütte ja jahutuse toetamiseks vaja edasisi jõupingutusi. Lisaks on keskkonnamaksud Tšehhis alakasutatud.

(33) Taastuvate energiaallikate osakaal Tšehhi energiaallikate jaotuses püsis 2025. aastal 16,6 % juures, mis on ELis tagantpoolt teine osakaal. Elektrihindu kujundab endiselt suures osas maagaas, mis on kallis ja hoiab oma kohta hinda määrava tehnoloogiana. Kuigi kava „REPowerEU“ reformid aitasid loamenetlust sujundada, on tuuleenergia potentsiaal endiselt suures osas kasutamata. Taastuvenergia eelisarendusalade määramine, mis peaks taaste- ja vastupidavuskava osana toimuma 2026. aasta augustiks, võimaldab kiiremini arendada suuremahulisi taastuvenergiarajatisi, aidates kaasa taskukohasematele energiahindadele ja vähendades avatust välisriskidele. Taastuvenergia kasutuselevõtul on jätkuvalt oluliseks struktuurseks takistuseks pikaajalise kindluse puudumine sellesse investeerimisel. Elektrioksjonite käivitamine ja suuremahuliste pikaajaliste lepingute väljatöötamine lisaks tavapärastele toetustele võimaldaks kiirendada suuremahuliste taastuvenergiaprojektide kasvu ja looks energiamahukatele tööstusharudele dekarboniseerimisvõimalusi.

(34) Taastuvate energiaallikate kiiret kasutuselevõttu pärsib Tšehhi elektrivõrkude piiratud võimsus ja vajadus võrke ajakohastada. Ka võrguinvesteeringud jäävad endiselt allapoole taset, mis on vajalik, et rahuldada suurenenud vajadusi elektrifitseerimise ja kestliku liikuvuse järele. Võrgutaristu suurinvesteeringute kasutuselevõtul esineb jätkuvalt viivitusi eelkõige ruumilise planeerimise ja haldussuutlikkuse kitsaskohtade tõttu. Lisaks on visad kaduma võrgu haldamise probleemid, nagu võrguga liitumise järjekorrad ja kasutamata võimsuse reserveerimine ning nutiarvestite aeglane kasutuselevõtt. Tšehhi on astunud olulisi seadusandlikke samme, et võimaldada suuremat mittefossiilset paindlikkust, kuid täiendavad investeeringud sellesse sektorisse aitaksid turu stabiilsust veelgi parandada. Elektrienergia andmekeskus (EDC) juba pakub energiajagamise funktsioone, kuid rakendada tuleb veel viimased EDC etapid, et võimaldada tehnilise ja turupaindlikkuse sõltumatut koondamist. Need võimaldaksid üleminekut paindlikumale energiasektorile, sealhulgas uute tehnoloogiate arendamist ja integreerimist. Riigisisese paindlikkuse täielikuks ära kasutamiseks ja võrgu tõhusaks haldamiseks on puudu veel üks oluline element – tariifireform, sealhulgas dünaamilise tariifisüsteemi kehtestamine.

(35) Tšehhi on teinud edusamme elamufondi energiatõhususe parandamisel. Renoveerimist toetavad programmid on andnud tulemusi, kuigi peamiselt on paranenud pereelamute olukord ning korterelamute ja madala sissetulekuga isikute eluruumide renoveerimine edeneb samas endiselt aeglaselt. Üldkasutatavate hoonete renoveerimise probleem on

endiselt aktuaalne. Selles mahajäänud sektoris võiks uuenduslike finantsinstrumentide kasutuselevõtt võimendada energiasäästu investeeringuteks erakapitali kasutamist.

(36) Nõrk kliima- ja veekerksus on Tšehhi tööstus-, põllumajandus- ja energiasektori tootlikkuse jaoks üha olulisem probleem. Tšehhi haldusjuhtimine ning kliimakohanemise ja veepoliitika alane suutlikkus on nõrk. Asjaomast rakendamist pärsib süstemaatiline inimressursside puudus eri ministeeriumides ja kõigil valitsemistasanditel, vastutusalade ebaselge jaotus nende vahel ja tõhusa koordineerimisraamistiku puudumine. Kohanemispoliitika tõhusat rakendamist saaks kõigis sektorites tagada sellega, et luuakse koordineerimissüsteem, määratakse kindlaks vastutusalad ja tugevdatakse institutsioonilist suutlikkust.

(37) Tšehhi tööturul on saavutatud kõrge tööhõive määr: 2025. aastal oli tööhõive määr 82,9 % (EL: 76,1 %) ja töötuse määr oli 2,8 % (ELis 6,0 %), mis on mõlemad ELi parimate seas. Vabade ametikohtade määr on siiski ELi keskmise lähedal. Lisaks tööjõu suuremale liikuvusele saaks vabaks jäänud ametikohti täita teatavate elanikkonnarühmade tööhõive suurendamisega. Selliste rühmade hulka kuuluvad väikelaste vanemad, romad ja puuetega inimesed. Lisaks töötas 2024. aastal hinnanguliselt 66 % majanduslikult aktiivsetest Ukraina pagulastest; pooled neist teatasid siiski, et töötasid ametikohtadel, mis ei vastanud nende kvalifikatsioonile. See on muu hulgas seotud välisriigi kvalifikatsioonide keerulise tunnustamise ja reguleeritud kutsealade suure arvuga. Romade tööhõive määr oli 2024. aastal ligikaudu 55 % (üldelanikkonnas 82,3 %) ning peaaegu pooled 16–29aastastest noortest romadest ei tööta ega õpi (riigis kokku on see näitaja 8,6 %), mis õõnestab sotsiaalset kaasatust.

(38) Maksude ja hüvitiste süsteem pidurdab jätkuvalt vanemate tööle naasmist, eelkõige noorte emade puhul. 2025. aastal oli naiste tööhõive määr küll 77,5 % (ELis 71,3 %), kuid 25–34aastaste naiste puhul oli sooline tööhõivelõhe 2025. aastal 32,8 protsendipunkti, mis on üks suuremaid ELis. Sooline palgalõhe oli 2024. aastal 18,5 % (ELis 11,1 %), muu hulgas pika vanemapuhkuse tõttu. Teise palgasaaja tööjõutulu maksustamise tase oli 2025. aastal ELi keskmisest kõrgem ja ning ka maksukiil oli sama suure sissetulekuga üksikute inimeste omast suurem. Maksusoodustus mittetöötava abikaasa eest ja perehüvitiste ülesehitus heidutab vanemaid, eelkõige emasid, töötamast. Mis puudutab lapsehoiuteenuste kättesaadavust, siis 2025. aastal käis lapsehoius ainult 7,9 % alla kolmeaastastest lastest, mis on 3,5 protsendipunkti rohkem kui 2023. aastal, kuid siiski palju vähem kui ELis keskmiselt (40,5 %). See on tingitud nii laste arvu vähenemisest kui ka suuremast suutlikkusest, kuid mõnes piirkonnas on suutlikkust veel juurde vaja (samuti on vaja paremat nõudluse modelleerimist). Pikaajalise kogukonnapõhise ja koduhoolduse teenuste suutlikkus on samuti endiselt vähearenenud, mis vähendab hooldajate, tavaliselt naiste tööhõivet, põhjustades samal ajal ka laiemaid probleeme hoolduse korraldamisel, sealhulgas tervishoius. Avaliku sektori investeeringud pikaajalisesse hooldusesse on Tšehhis 14 % suuremad kui ELis, seevastu investeeringud koduhoolduse teenustesse on 20,5 % väiksemad kui ELis, mis rõhutab kiiresti vananevat elanikkonda silmas pidades vajadust leida pikaajalise hoolduse jaoks tasakaalustatum avaliku sektori investeerimisstruktuur. Tervishoiusüsteem sõltub endiselt liiga palju haiglateenustest, mida iseloomustab suur voodikohtade arv, madal täituvus ja välditavad vastuvõtud, mis näitab ebatõhusust ning ebapiisavat koordineerimist esmatasandi ja kogukonnapõhise hooldusega.

(39) Maksu- ja hüvitiste süsteem paneb madalapalgalistele jätkuvalt suure koormuse, sest töötamise rahalisi stiimuleid jääb suurte mittemahaarvatavate sissemaksete ja tulu

suurenedes hüvitiste vähendamise tõttu vähemaks. Tšehhis on üks suurimaid keskmisest palgast 50 % teenivate vallaliste töötajate tööjõu maksukiil, mis pärsib ametlikku tööhõivet ja paisutab varimajandust ja töövaesust. Tööjõumaksude kohandamine võiks seda koormust vähendada, julgustades rohkem inimesi tüüpilisele töökohale asuma. Lisaks on Tšehhis suur iseenda tööandjate osakaal (13 %, ELis 9 %) ja neil on palju madalamad maksud kui tavalistel töötajatel. Praegune süsteem võimaldab iseenda tööandjatel ettevõtluskuludena sissetulekust 40–80 % maha arvata või valida juhul, kui teenitakse alla 2 miljoni Tšehhi krooni aastas, kindlasummaline maks. See maks on oluliselt väiksem maksust, mida maksaks sarnast tulu teeniv tavaline töötaja, ja suure sissetulekuga iseenda tööandjad maksavad ainult veerandi sellest, mida maksaks samaväärne töötaja. Hiljutine kindlamääraliste maksete suurendamise reform tühistati 2026. aasta märtsis, mis tähendab, et pensionide minimaalseks hindamisbaasiks jäi 35 % keskmisest palgast. Suure sissetuleku isikutele tehtavate erandite kaotamisega saaks suurendada õiglust ja vähendada tööturu moonutusi.

(40) Võttes arvesse inimkapitali olulist rolli liidu konkurentsivõime ja strateegilise autonoomia edendamisel, soovitas nõukogu 2026. aastal liikmesriikidel võtta meetmeid, et kiiresti lahendada oskuste ja hariduse vallas inimkapitaliga seotud struktuursed probleemid, mis pärsivad konkurentsivõimet. Tšehhile adresseeritud 2026. aasta riigipõhised soovitused võivad aidata rakendada nõukogu soovitust inimkapitali kohta liidus.

(41) Kõrghariduses osalemise ja kõrghariduse omandamise suhteliselt madal määr süvendab oskustööliste nappust, eriti vähem arenenud piirkondades. Kolmanda taseme hariduse omandamine 25–34aastaste seas on endiselt üks madalamaid ELis (36 %, ELis 45 % (2025. aastal)), jäädes ELi 45 % eesmärgile tublisti alla. Kolmanda taseme hariduse omandajate koguarv on endiselt väike, hoolimata mõningasest kasvust 2020.–2023. aastal, ning koolist väljalangemise määr on endiselt kõrge, eriti info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT), põllumajanduse ja teenuste valdkonnas. Muu hulgas kasvatab kõrgkoolidest väljalangemise kõrget määra üliõpilastele pakutava rahalise toetuse ja karjäärinõustamise ebapiisavus ning programmi mittevastavus üliõpilaste ootustele. Elukoha tasukohasus on jätkuvalt ka üks olulisemaid lahendamast vajavaid probleeme. Üliõpilaste, sealhulgas puuetega üliõpilaste juurdepääsu kolmanda taseme haridusele, selles osalemist ja selle edukat läbimist piirab nende ebapiisav toetamine.

(42) MATI-programmides osalemise määr on ELi keskmisega võrreldes endiselt veidi madal, mis osutab püsivatele struktuursetele probleemidele. 2023. aastal oli MATI-valdkondade (loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika) eriala lõpetanud 20–29aastaste hulgas 1 000 mehe kohta vaid 11,8 naist, mis on ELi keskmisest (15) madalam. See suundumus süvendab oskuste nappust suure nõudlusega sektorites, võib piirata innovatsiooni- ja teadussuutlikkust ning kajastab laiemaid probleeme, mis on seotud üliõpilaste osalemise ja lõpetamisega, sealhulgas piiratud nõustamine MATI-eriala valimiseks.

(43) Tšehhi seisab silmitsi piirangutega keskhariduses, eelkõige on probleeme üldkeskkoolide ebapiisava suutlikkusega ja õpilaste vähese paindlikkusega üld- ja erihariduse vahel liikumisel, mis piirab õpilaste võimalusi jõuda kolmanda taseme hariduse omandamiseni. Hoolimata kasvavast huvist üldhariduse vastu, ei ole pakkumine nõudlusega sammu pidanud. Ehkki märkimisväärne osa kutsehariduse ja -õppe läbinutest võib kandideerida kolmanda taseme hariduse õppele, saadab selliseid noori üldkeskkooliõpilastega võrreldes väiksem edu, ja see hoiab kolmanda taseme

hariduse omandanute arvu pidevalt madalal tasemel. Neid probleeme süvendab kvalifitseeritud õpetajate nappus, eelkõige sellistes suure nõudlusega valdkondades nagu MATI ja teatavates piirkondades, mis võib mõjutada hariduse kvaliteeti.

(44) Tšehhis mõjutab haridustulemusi tugevalt sotsiaal-majanduslik taust, kusjuures sotsiaal-majanduslikult soodsas olukorras olevate ja ebasoodsas olukorras olevate õpilaste õpitulemuste erinevus on üks suurimaid ELis. Matemaatikas oli see lõhe PISA 2022. aasta uuringu kohaselt ELis suuruselt viies. Selle taga on muu hulgas koolis varajane tasemerühmadesse jagamise, erinevused kooliliikides ja roma laste segregatsioon, samuti püsiv piirkondlik ebavõrdsus haridusele juurdepääsul. Kuigi nende probleemide lahendamiseks on algatatud meetmeid, sealhulgas toetusprogramm koolidele, kus on suur ebasoodsas olukorras olevate õpilaste osakaal, on vaja edasisi jõupingutusi. Olukorda aitaks parandada näiteks parem toetus õpetajatele ja koolijuhtidele läbivaadatud õppekavade rakendamisel ja väiksemate koolide halduskoormuse vähendamine,

SOOVITAB Tšehhil võtta 2026. ja 2027. aastal järgmisi meetmeid.

1. Pidada ka edaspidi kinni nõukogu poolt 21. jaanuaril 2025 soovitatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest, kasutades samal ajal suuremate kaitsekulutuste tegemiseks riikide vabastusklausliga võimaldatavat paindlikkust. Suurendada kaitsekulutusi ja -valmidust, tagades samal ajal kulutuste tõhususe ja kohandades järk-järgult eelarvet, et säilitada struktuurselt suuremad kaitsekulutused. Tagada, et kõik energiahindade tõusu mõju leevendamiseks võetud meetmed on ajutised, suunatud haavatavate leibkondade kaitsmisele või energiamahukate ettevõtete vajaduste rahuldamisele, säilitavad stiimulid energiasäästuks ning et nende eelarvekulud on kooskõlas ELi eelarveraamistiku kohaste kohustustega. Parandada eakamate töötajate stiimuleid töötamise jätkamiseks. Parandada avaliku sektori kulutuste tõhusust, eelkõige kulude läbivaatamise ja tulemuspõhiste näitajate süstemaatilise kasutamise kaudu.

2. Tagada taaste- ja vastupidavusrahastu raames rakendatavate reformide ja investeeringute järjepidevus. Säilitada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamise hoog, tuginedes vajaduse korral ühtekuuluvuspoliitika raamistiku vahehindamise käigus vahendite strateegilistele prioriteetidele ümberjaotamisele ja raamistikus ette nähtud paindlikkusele.

3. Tugevdada nii keskvalitsuses kui ka ebasoodsas olukorras olevates piirkondades avaliku halduse suutlikkust talente ligi meelitada ja hoida ning oskusi arendada. Suurendada avaliku sektori investeeringuid ja haldustõhusust, lihtsustades ja stimuleerides kohalike omavalitsuste koostööd ning reformides kohalike maksude jaotamise eeskirju. Lihtsustada ruumilist planeerimist ning parandada ehitusametite digitaliseerimist, suutlikkust ja juhtimist. Parandada taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkumist, laiendades avaliku ja mittetulundussektori rolli ning soodustades olemasolevate eluasemete tõhusamat kasutamist, milleks tuleks teha omandi- ja tulumaksureforme.

4. Tugevdada kapitaliturge, ettevõtete juurdepääsu pangandusvälisele rahastamisele ning säästu-, investeerimis- ja innovatsioonitingimusi, edendades kodumajapidamiste investeeringuid kapitaliturgudel, milleks tuleks parandada pikaajalise säästutoote ja kolmanda samba pensionifondide ülesehitust. Julgustada institutsionaalseid investoreid omandama nii noteeritud kui ka noteerimata aktsiaid ning osalema nii riski- kui ka erakapitaliturgudel. Suurendada rahastamisvahendite kasutamist ja riikliku arengupanga suutlikkust kaasata erasektori rahalisi vahendeid. Edendada

innovatsiooni ja parandada ettevõtluskeskkonda, parandades idufirmade õigusraamistikku, vähendades teadussüsteemi killustatust ja kiirendades tehnoloogia kasutuselevõttu, sealhulgas tehnosiirdega akadeemilistest ringkondadest ning teadus- ja arendustegevuse maksusoodustuste tõhusa kasutamisega.

5. Vähendada sõltuvust fossiilkütustest, eelkõige maanteetranspordi, tööstuse, küttesüsteemide ja elektrienergia tootmise puhul. Pakkuda täiendavaid stiimuleid suuremahulise taastuvenergiavõimsuse kasutuselevõtuks. Ajakohastada ja laiendada elektrivõrke, suurendada fossiilkütustevaba paindlikkust, tagada EDC kõigi funktsioonide rakendamine ning võimaldada transpordi- ja tööstusprotsesside elektrifitseerimist. Võtta meetmeid ehitussektori, eelkõige üldkasutatavate hoonete energiatarbimise ja CO_2-mahukuse vähendamiseks. Tugevdada kliimakerksuse juhtimist ja koordineerimist kõigil valitsustasanditel.

6. Suurendada alaesindatud rühmade osalemist tööturul ja lihtsustada välismaiste kvalifikatsioonide tunnustamist. Vähendada vanematel tööle naasmist takistavaid asjaolusid ning parandada lastehoiu ja pikaajalise hoolduse teenuste pakkumist, et julgustada rohkem naisi tööturule tulema. Vähendada madala sissetulekuga töötajate maksukoormust ja suure sissetulekuga iseenda tööandjate maksuvabastusi. Parandada oskusi ja haridustulemusi, suurendades hariduses osalemist, vähendades koolist väljalangenute määra ja pakkudes lisatoetust kolmanda taseme haridust omandavatele üliõpilastele ning ebasoodsas olukorras olevate koolide ning alg- ja keskkoolide õpilastele. Suurendada MATI-valdkonnas üliõpilaste ja kõrgkooli lõpetanute arvu, eriti naiste seas. Laiendada juurdepääsu üldkeskharidusele, võimaldada õpilaste üleminekut üld- ja kutseharidusele ning tegeleda õpetajate nappusega.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja